

שאלה: אני בן תורה הלומד ב"כולל" ויש לי התעניינות ללמוד חכמת הטבע; גם גוף האדם וגם על החיות והעופות. האם זה ביטול תורה ויש לי עון בזה?

תשובה: הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ב) מלמד כי לא רק שאין בזה עון, אלא מצוה גדולה יש בידך, כי מזה תגיע לאהבת הבורא ויראת הרוממות ממנו. כך דבריו:

"והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך [=אי אפשר להעריך כמה עצומה חשיבותה] ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד 'צמאה נפשי לאלהים לאל חי'. וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שְפֵלָה אֶפְלָה, עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות".

וחזר על זה להלן בסוף הלכות תשובה. ובספרו "מורה נבוכים" (ח"ג פרק כח) הודיע כי בתורה נצטוינו על עיסוק זה, במה שכתוב "ואהבת את ה' אלהיך" (דברים ו, ה). "כי האהבה הזו לא תהיה אלא בהכרת המציאות כולה כמו שהיא, ובהתבוננות בחכמתו [=של ה'] בה".

וכן רבי אברהם אבן עזרא (על הושע ו, ג) טען "סוד כל החכמות... שהם כמו סולם לעלות אל זאת המעלה העליונה [=להכיר את ה']". כי בתחילה ידע המשכיל את השם ית' במעשיו, כמו [כוכב] השחר בצאתו ורגע אחר רגע יגדל האור עד שיראה האמת" [השמש כולה]. וכך כתב רד"ק (על תהלים סוף מזמור עג; ומזמור קיא, פסוק י').

מעניין מאד מה שכתב רלב"ג על משלי (ב, פסוק כ, במהד' מוסד הרב קוק, עמ' ט) "חכמות בחוץ תרונה" זו לשונו: "הנה חכמות הנִמְצָאוֹת [הדברים הנמצאים בעולמנו, בעלי חיים והצמחים] יגביהו קולן בחוץ, כדי שישמעו האנשים דבריהם... והנה אמר זה (להיגלות) [להתגלות] חכמת השם ית' בנמצאות (היגלות) [התגלות] נפלא, כשיעוין באופן החכמה הנפלאה שיש ביצירת כל נמצא... ואמר 'בחוץ' [עולם הטבע שמחוץ לעיר] לפי שבחוץ יראו דברים רבים יעירו על חכמת רבות נפלאות" [כלומר מזה יכירו נפלאות בורא העולם. וכן כתב בביאורו לשיר השירים, פ"א פסוק ג "לריח שמניך טובים"]".

גם חז"ל עסקו בלימוד הטבע, כמו שמוזכר במסכת שבת (עה, א), וראה רשימות שערכתי בספר "אוצרות המוסר" (ח"א עמ' 271-275). לכן ודאי שלימוד בחכמות הטבע הוא חלק מהשגת האמונה, והיא נדרשת וחובה עלינו לא פחות מתלמוד תורה. אמנם כל דבר צריך להיות במינון הנכון. כמו שלא

ייתכן שתעסוק כל היום בגמרא ולא תלמד הלכה, ולא ייתכן שתעסוק כל היום בלימוד מקרא ולא תעסוק בשאר חלקי התורה, כך לימוד חכמת הטבע צריך להיות, נניח באומדן כללי, כעשירית מזמן לימודך.

"אחוז בזה וגם מזה אל תנח את ירך" (על פי קהלת ז, יח).